

Eperjes Károly a hitről és a szeretetről

Az igaz és a valódi

AZ EMBER ISTENTŐL ERED ÉS HOZZÁ IGYEKSZIK – MONDTA A HÍDEMBER SZENTESEN. EPERJES KÁROLY (KÉPÜNKÖN) ELŐADÁSA SZOKATLANUL SZÓLT, INKÁBB VOLT BESZÉLGETÉS A KERESZTÉNYSÉGRŐL, S MEGNYILVÁNULÁSAI INKÁBB HASONLÍTOTTAK LELKI VEZETŐÉHEZ, MINT EGYSZERŰEN EGY SZÍNÉSZÉHEZ. „AZ IGAZAT MONDD, NE CSAK A VALÓDIT” – EZT A CÍMET ADTA ANNAK, AMIT MONDOTT, S BESZÉDE OLYAN NYÍLTÁGRÓL ÉS MEGÉRTÉSRŐL SZÓLT, AMELYET MA RITKÁN TAPASZTALUNK.

„Szüleim pedagógusok, keresztény emberek pap nagybátyákkal, tehát volt alapja annak, hogy valamilyen kereszténységhez eljuthattam. Igyekszem a hitemet egyre határozottabban megélni, mert azt tapasztalom, hogy aki nem egyre erősebben éli meg, az ebben a boldog világban előbb-utóbb elveszik.

Két út van. Az egyik az Isten-törvény út, a másik az öntörvényű út. Nincs más lehetőség. Az Isten-törvény út embere személyiséggé akar válni, az Istentől eredezteti magát, közösségekbe vágyik, közösséget formál, és az Istenhez igyekszik vissza. Ehhez adott a Tízparancsot mint közlekedőtábla.

Az öntörvényű úton járó ember önmagából indul ki, egyéniséggé akar válni, tömeget gyúr, legfeljebb sztárrá válik és önmagába tér vissza. Minden öntörvényűség, más néven egoizmus valamilyen izmusba torkollik. Szörnyű izmusok a protestantizmus és a katolicizmus: aki ebben gondolkodik, az csak kultúrkeresztény. Ebből van a legtöbb az országban, ettől szenved az ország. A keresztény ember méltósága a szív és az agy harmóniája. Ha a kettő közé gerendát rakok, akkor elválasztom őket. Így látunk egy sereg teológust is, „agyas” keresztényt, akik tudják, hogy van Isten, csak nem hiszik. És aztán vannak szíves keresztények, akik hiszik, hogy van Isten, csak nem tudják.

Tiszteletben tartom a másik ember közeledését Istenhez. Akár a buddhistának, a zsidónak, az evangélikusnak. A hívő zsidó és a hívő keresztény között szinte nincs különbség. Az a kérdés, betartotta-e Isten törvényét, a Tízparancsot. Annyi a különbség, hogy a zsidók nem vették észre az első eljövételt.

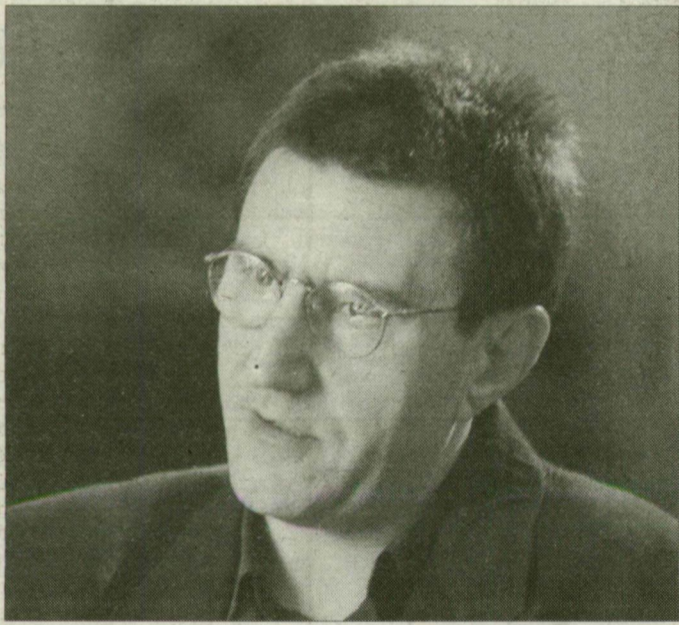
Ugyanúgy, mint a pápa, hetente gyónok. Egyszer azt mondtam a lelki vezetőmnek, ne haragudjál, Csanád atya, hogy ilyen sűrűn jövök hozzád és teher vagyok neked. Azt mondta, nem teher, a szentek mindennap gyónnak, pedig öleg jól vigyáztak magukra. Az Isten előtt a nagy bűnök nem lesznek olyan nehezek. Hanem a mulasztások.

Miniszterelnök úrnak is azt mondtam egyszer, amikor a Kuncze testvérről volt szó, hogy óértük is imádkozom. Magunkért imádkozni, az csak vezekeles, de másért imádkozni, az engesztelés. Imádkoznak maguk az ellenkező gondolkodásúakért? Tegyük meg!

Bármire szívesen válaszolok, nincsen kényes kérdés. Csak jó kérdés van. Nem azért végződik úgy a HídeMBER, ahogy végződik, mert hívőként nem vállaltam volna el a szerepet, ha Széchenyi öngyilkossága derül ott ki egyértelműen. Azért vállaltam el a szerepet, mert a film is megmutatja, hogy Széchenyi nem lett öngyilkos. Ez történelmi tény. Ha azt hinnénk, hogy önkézzel vetett volna véget életének a legnagyobb magyar, Istenem, akkor mit kellene gondolnunk a többiről?

Lejegyezte:

BLAHÓ GABRIELLA

Fotó: Gyenes Kálmán

Janikovszky Éva szegedi gyermekkoráról és a 72 éves Mercedesről

Mosolyország nagykövete

GENERÁCIÓK NŐTTEK FEL JANIKOVSKY ÉVA (KÉPÜNKÖN) FINOM HUMORÚ ÍRÁSAIN. A SZEGEDI SZÜLETÉSŰ IRÓNÓ AZ UTÓBBI ÉVEKBE FELNŐTTEKNEK SZÁNT KÖNYVEKKEL JELENTKEZETT. A HATALMAS SIKEREN MAGA IS MEGLEPŐDÖTT.

– Mire emlékszik legszívesebben szegedi gyermekkorából?

– Szüleim válása után öt éves koromtól nevelőapám, Donászy Kálmán nevelt, aki fantasztikus egyéniség volt, igazi reneszánsz ember. Gyönyörűen zongorázott, csodálatos tenor hangja volt, és a szegedi filharmónia titkári teendőit is ellátta. Tisztes polgári foglalkozása, a paprikanemesítő intézet igazgatása mellett újságíróként is ismert volt. A Délmagyarországban jelentek meg zene- és színikritikái. Emlékszem, Tóth Árpád, Babits és Kosztolányi verseit mondta esti meseként az ágyamnál, így a legnemesebb líra már korán szerves része lett az életemnek.

Móra Ferenc is nálunk vásárolt

– Ennek köszönhettem, hogy érdeklődése az irodalom felé fordult?

– Közrejátszott benne, hogy a nagyszüleimnek könyv- és papírkereskedésük volt a Kárász utca és a Klauzál tér sarkán. Amikor megtanultam olvasni, a nagymamám azt mondta: ha megígérem, hogy ugyanolyan tisztán adom vissza a könyveket, mint ha ki sem nyitottam volna, akkor kölcsönkönyvtárként használhatom az üzletet. Móra Ferenc is hozzánk járt vásárolni. Kissé paposan öltözködött, hosszú, fekete kabát volt rajta, hófehér gallérral. Úgy emlékszem, barátságos, kék szemű volt, mindig megsimogatta a buksi fejemet. „Évikém, jól jegyezd meg: ez a bácsi Móra Ferenc! Egy napon még nagyon büszke leszel arra, hogy ismerted” – mondogatta a nagymamám. Nem is sejtette, mekkora bölcsességet jósolt, hiszen szinte az egész életemet a Móra Kiadónál töltöttem, tavaly pedig megkaptam a nemrégiben alapított Móra-díjat. Az egyik író-olvasó találkozáson, amikor meséltem Móráról a gyerekeknek, valamelyikük megkérdezte: Tessék mondani, a Petőfi is bejárt a boltba?

Elhalasztott szegedi hadiérirettségi

– Néhány éve díszvendégként köszöntötték a szegedi Tömör-

NÉVJEGY

Janikovszky Éva 1926-ban Szegeden született. A Szegedi Tudományegyetemen kezdte tanulmányait, majd az ELTE-n szerzett bölcsészdiplomát. 1954-től az Ifjúsági (a későbbi Móra) Könyvkiadó lektora, 1964-től 1987-ig főszerkesztője. 1978-tól 1995-ig a Gyermekkönyvek Nemzetközi Tanácsa (IBBY) magyar bizottságának elnöke. Többek között József Attila-, Móra-, Budapest- és SZOT-díjas, elnyerte a Deutscher Jugendbuchpreis, Lengyelországban pedig a Mosolyrend Lovagjává választották. Gyermekkönyvei, a Velem mindig történik valami, a Már óvodás vagyok, a Kire ütött ez a gyerek? és a többiek a szülők körében is roppant népszerűek. Az utóbbi években több felnőtteknek szóló kötete is – például az Ájlávjú és a De szép az élet – a sikerlisták élére került. Mégis, ha megkérdik, mire a legbüszkébb, Janikovszky Éva két unokáját, a 13 éves Dórit és a 6 esztendő Verust említi.

kény gimnázium jubileumi ünnepein.

– Amikor még én jártam oda, Magyar Királyi Állami Árpád-házi Szent Erzsébet Leánygimnáziumnak hívták. Sokat köszönhetek az iskolámnak és a tanárainak, hálaival és szeretettel gondolok vissza az ott eltöltött nyolc évre, bár 1944-ben szomorúan fejeződött be a kapcsolatunk. Március 19-e, azaz a németek bejövetele után az egyik tanórán kicsapódott az osztályajtó, berontott két fényes csizmájú SS-tiszt. Felemelték a karjukat és elordították magukat: Heil Hitler! Legkedvesebb tanárnom üdvözült mosollyal viszonzta a náci üdvözlést, ettől félzsídóként

idegösszeroppanást kaptam. A németek azonnal lefoglalták az iskolát hadikórháznak, hamarosan elvitték a nagyszüleimet is. Estére belázasodtam és skarlátos lettem, nem tudtam a többiekkel együtt letenni a hadiérirettségi. Amikor az őszi pótérirettségin a gimnázium Bocskai-díszegyenruhájában megjelentem vizsgálni a tankerületi főigazgató színe előtt, rám rivallva megkérdezte: hogy merem meggyalázni a magyarok viseletét. Amikor bátorkodtam jelenteni a később háborús bűnösnek elítélt méltóságos tankerületi főigazgató úrnak, hogy a gimnázium növendékei ezt az egyenruhát kötelesek a vizsgán viselni, azt felelte: de

nem a zsidók. Hazarohantam átöltözni, majd jelesre érettségiztem.

– Meglepetést keltett, hogy felnőtteknek szánt kötetei is rögtön a sikerlisták élére kerültek. Humorára és életbölcességére mintha életkortól függetlenül szükségünk lenne.

– Az utóbbi négy-öt évben valóban inkább a felnőtteknek írtam. Nem hittem, hogy ekkora sikerem lesz. Az első úgy született meg, hogy az egyik női magazinban Mosolyogni tessék! címmel vittem egy rovatot. Az olvasók biztattak: írjak könyveket felnőtteknek is. Tartottam tőle, ha megjelenik egy kötet Réber László rajzaival és az én írásaimmal, azt gondolják majd, az csak gyerekönyv lehet. Ezért választottam címül: Felnőtteknek írtam.

Iskola, kutya, gyerekek

– Gyerekkönyvei sem klasszikus értelemben vett mesék.

– Bevallom, nincs fantáziám. Kitalálni szinte semmit sem tudtam, mindig az életből ellesett dolgokat írtam meg. Iskola, kutya, gyerekek – csak ehhez értek. A felnőtteknek szóló könyveimben a legfőbb téma: hogyan éli meg az ember a nyugdíjas létet és az idős kort. Ezt ma ilyen finoman mondják, mert az „öreg” csúnya kifejezés lett. Kigolyózták a kaszinóból. Nem könnyű megöregedni, a legfontosabb, hogy az ember ne veszítse el a humorát és a mosolyát. Nekem nincs más fegyverem.

– Ott az írógép.

– Ma is az öreg mechanikus Mercedeszel dolgozom. Néhány évvel fiatalabb nálam, még csak 72 esztendő. Bár nem vagyok technikai zseni, biztosan meg tudtam volna tanulni a számítógép használatát is, de mi már Mercedeszel ketten írjuk a könyveket. Tavaly megjelent a fővárosi önkormányzat kiadásában a 20. század ujji lenyomata című kötet, amibe én az ő fényképét tettem. Számomra ő szimbolizálja a 20. századot. Anyukám még akkor kapta, amikor a szegedi könyvesboltunkban dolgozott. Ezen gépelte a filharmónia műsorát is. Egyetemista koromban adta nekem, vele kezdtem írni. Ma is gyönyörű szép. Tizenhárom milliméteres cseh írógépszalag kell hozzá. Alaposan bevásároltam belőle. Talán nem száradnak ki, amíg élek. Hosszú ideig tartó betegségből lábadozok. Szeretném a felnőtteknek szóló ötödik kötetemet befejezni, és jó lenne még egy gyerekeknek szóló könyvet is írni. Remélem, lesz még elég erőm és időm rá.

HOLLÓSI ZSOLT

Podmaniczky Szilárd

Ork és Orkla

Ork szeme lassan nyílik, a fehér falon visszhangzik a hó verőfénye. Nem látja a plafont, nem látja a távolságot, mintha minden egyetlen fehérség lenne körülötte.

Oldalára fordul, Orkla vállán a paplan hullámai, arca könnyű, derűs és szép. És mozdulatlan. Mintha megérezné álmában, hogy Ork figyel, lassan felnyílnak a szemhéjai. Arca első mozdulata könnyű mosoly, utána is ottmarad, visszazárja a szemét. Ork megnyújtja a nyakát, odahajol, a szája forró. Orkla csukott szemmel felemeli a paplant, Ork alábiggyes. A sötét és forró levegőben egymásba kapaszkodnak, Ork átöleli a derekát, felhajtja a hálóing peremét, és mint ha minden az álmukból folytatódna.

Az óra kattán, átlépi a csörgőidőt, ebben a házban óra még soha nem volt felhúva.

Orkla kibújik az ágyból, a fürdőszobában beállítja a zuhanyrózsát, Ork pár percet visszaalszik. Aztán feltépi a takarót, és a konyhába siet, kávé főz. Minden mozdulata hasonlít a tegnapi, a tegnapelőtti, de már nem zavarja, mint azelőtt.

Ork, anyja halála után jelentős vagyont örökölt, eladta a házat, eladott mindent, ami a régi időkhez kötötte. Kidobta a régi ruháit, kidobott mindent, amiről azt hitte annak idején, még jó lesz valamine. Akkor még nem tudta, micsoda terhektől szabadul meg, de valami mégis azt súgta, bármennyire is nehéz, meg kell tennie, meg kell szabadulnia mindentől, ami a múltjához kötötte. Anyja és apja nyomasztó emlékeitől is megszabadult, csak annyit őrzött meg belőlük, amennyire jó volt visszaemlékezni. Lassacskán elfelejtette a

szülei vissza-visszatérő mondatait, mozdulatait, amelyek úgy vetődtek körbe, mint boxolót a ring, azon túl már semmi nem érvényes. A régi fotókat két cipős dobozba rakta, és elrejtette a padláson egy hajókofferben; nem akarta, hogy újra és újra beléjük botoljon, hogy meglássa magát és a szüleit, mert ez itt a teljesen új, múlttalan élet, amibe legfeljebb anyai szívároghat be régről, amennyi aprócska emlékfoszlány megmaradhat. És Orkla valóban az volt, akire Ork várt, minden porcikájában érezte, amikor találkoztak, hogy többé nem engedheti el, bármilyen történések is.

Anyja temetése után a vártnál hamarabb felengedett, nem tudott másra gondolni, csak Orklára, hogy vele van, és végre egy parányi jel sem mutat arra, hogy ő, Orkla, esetleg másként képzelne.

Ork, miután mindent pénzé tett, a jelentős vagyonból először is egy autót vásárolt, amivel az országot járták, úgy döntöttek, addig nem állnak meg, amíg meg nem találják azt a helyet, ahol ezután élni fognak; mindaddig szállodákban, motellekben, kisebb panziókban laktak.

Ork eddig soha nem érezte azt a szabadságot, amit ez a jelentős vagyon hozott meg számára. Eddig el nem tudta képzelni, hogy úgy álljon a világban, hogy egyetlen másodpercét se vegyék el különböző kötelezettségek, nehézségek és kínlóddá haladó munkák, a nagyon is egyszerű gondok; fogalma sem volt róla, hogy lehet így is élni, a szabadságnak azon a fokán, ahonnan tovább csak a saját képességei szűkíthetik majd az utat, és semmi más. Ezentúl nincs kell, csak a van, csak az van, ami számára fontos, az élet könnyedsége, amit már nem nagyon remélt. Anyja vagyonával soha nem számolt, nem számolhatott, az anyja egész életét a legmértéktelemből kiszámíthatatlanság jellemezte, s tulajdonképpen a legnagyobb meglepetést az jelentette, hogy mindenét ráhagyta. Ork, ha számított is valaminek ez ügyben, biztos volt benne, hogy az anyja már kiszemelte azt az

alapítványt, amelyre vagyona jelentős részét hagyja majd. Ork, ha utóbb eltűnődött ezen, szerette volna egy pillanatra elfogni anyja szándékát – aztán hagyni elveszni megint –, egyben biztos volt, anyja semmiért nem akarta kárpótolni, nem lehet olyan gondolata, hogy a számára értéktelen, mert használhatatlan vagyon majd Ork kezében életre kell. Ez egészen biztosan kizárt. Talán inkább az vezethette ehhez a döntéshez, hogy anyja az utolsó éveiben mindenbe beleunt, a betegségével való törődés minden erejét elvette, s a pénz sorsáról a legegyszerűbb úton döntött. Anyja az utolsó éveiben semmi mással, kizárólag a betegségével foglalkozott, ő volt a beteg, ez jelentette számára az önazonosságot, s ha Ork néha meglátogatta, soha egyetlen jó szót nem hallott tőle, még akkor sem, ha láthatólag jobban volt. Ő maga volt a betegség, s ahogyan történt, ha leküzdötte a betegséget, akkor tehát magát küzdötte le ebben a hallgatólagosan állított öngyilkos gyógyzóban.

Ork előbb mélyszégyellte magát, amiért minimális büntudat sem gyötörte anyja halála miatt, pedig nem egyszer hallotta vissza, „ez a fia, aki nem foglalkozik velem”; Ork tett ezekre a megjegyzésekre, de nem tűrte maga körül a színjátékot, ha már egyszer valami azt diktálta neki, hogy anyjának a legjobb akarattal sem tud segíteni, mert az anyja nem akar önmagán. Sőt, a szenvedés díszpéldáját hozta ki magából, s Orknak olykor felderengett, talán anyja nagy művészek tartja magát, s most elevenen éli élettrajzáinak hitelesítését, amit majd könnyezve olvasnak azok a kései rajongói, akik életében nem érették meg, csak a halála után. De Orkot mindezt inkább taszította, minthogy gyöngédségre készítette volna anyja iránt. Mindig is azt mondta magának, ha nem érzem magam hálátlanak és brutálisnak, akkor nagy a valószínűsége, hogy nem is vagyok az.

(FOLYT. KÖV.)